

Criminal Court. That is, the cases of robbery must comply with the provisions of subparagraph «iv» of paragraph «a» of Part 2 or subparagraph «vi» of paragraph «b» of Part 2 of this normative act: be large-scale or committed as part of the plundering of a city or settlement. Establishing the minimum amount of stolen property for the robbery to be recognised as large-scale is at the discretion of the court in each individual case. And if the damage caused is not recognised as «large-scale», the establishing of the seizure of property under Article 438 of the Criminal Code of Ukraine as a war crime is excluded. In order to prove the fact of «plundering a city or settlement», it is necessary to prove that the seizure of property occurred on a large scale. It is proposed to consider the provisions of paragraph 2 of the note to Article 185 of the Criminal Code of Ukraine as a guideline for recognising the minimum amount of property illegally seized by the Russian military as significant in order to establish the relevant act as a war crime under Article 438 of the Criminal Code of Ukraine, according to which the damage caused in the amount of one hundred tax-free minimum incomes should be considered significant damage. And individual cases of robbery of civilians by the Russian military, unless it has been established and proved that they were committed as part of a large-scale misappropriation of property or plundering of a city or settlement on a large scale, cannot be established under Article 438 of the Criminal Code of Ukraine as manifestations of war crimes. At the same time, depending on the method of seizure of property, they can be established as theft, robbery, extortion or fraud under the relevant articles of Section VI of the Special Part of the Criminal Code of Ukraine «Criminal offences against property».

Keywords: *military criminal offences, war crimes, violation of laws and customs of war, looting, robbery, international humanitarian law.*

УДК 342.95

DOI: 10.31733/2078-3566-2024-5-18

Олена ПРОЦЕНКО[©]

науковий співробітник

(Дніпровський державний університет
внутрішніх справ, м. Дніпро, Україна)

ДОСВІД ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН ЩОДО ПРОТИДІЇ ТА ЗАПОБІГАННЯ НАСИЛЛЮ (на прикладі США)

У представленому дослідженні проаналізовано закордонний досвід щодо протидії та запобігання насиллю, а також правового регулювання зазначеної сфери на прикладі США.

Розглянуто різні види насильства, як-от: гендерно-зумовлене насильство, домашнє насильство та насильство щодо жінок. Підкреслено, що ці терміни передають схожі поняття та часто використовуються як синоніми, однак між ними існує низка важливих відмінностей.

З огляду на досвід США у сфері боротьби з насильством акцентовано, що ефективність такої діяльності залежить від цілісного підходу, що поєднує законодавчі ініціативи, підтримку жертв, реабілітацію кривдників та активну участь громадянського суспільства.

Зуважено, що, зважаючи на зарубіжний досвід, Україні слід розширити юридичні можливості для жертв насильства (наприклад, спростити процедуру отримання судових приписів про заборону наближення); забезпечити посилення ролі судової та правоохоронної систем, зокрема створити спеціалізовані судові інституції для розгляду справ про домашнє насильство; розвивати реабілітаційні ініціативи для кривдників, залучати до роботи з ними психологів та соціальних працівників.

Ключові слова: *гендерно-зумовлене насильство, домашнє насильство, насильство щодо жінок, кривдник, потерпіла, сексуальне насильство, закордонний досвід.*

Постановка проблеми. Незважаючи на те, що в Україні було ратифіковано Конвенцію Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу із цими явищами, відому як Стамбульська конвенція, законодавство та структура відповідальних органів за напрямом домашнього насильства та насилля за ознакою статі значно відстає в своєму розвитку порівняно з іншими

державами. На першу лінію огляду відразу виходить сексуальне насильство, що ретельно деталізоване в США. Будь-які дії сексуального характеру без згоди партнера вважаються порушенням, за яке законом передбачена відповідальність. Відповідальність за сексуальне насильство в США визначається на рівні штатів, тому закони та санкції можуть відрізнятися залежно від особливостей демографічного, соціального та іншого характеру станів регіонів.

Аналіз публікацій, в яких започатковано вирішення цієї проблеми.

Дослідженнями закордонного досвіду щодо питань насилля займалися такі вчені, як: К. Довгунь, Т. Продан, В. Малиновська, О. Бочковий, А. Собакарь, М. Репан, М. Бленд, І. Скакун та ін.

Мета статті полягає в проведенні детальної аналітики закордонного досвіду щодо протидії та запобігання насиллю, а також правового регулювання зазначеної сфери на прикладі США.

Виклад основного матеріалу. Розглянемо форми прояву насильства в Америці. Окрім домашнього насильства, у США також розповсюдженою формою є «гендерно-зумовлене насильство» та «насильство щодо жінок».

Терміни «гендерно-зумовлене насильство», «домашнє насильство» та «насильство щодо жінок» передають схожі поняття та часто використовуються як синоніми. Однак існує низка важливих відмінностей між ними, відповідно, відрізняються і наслідки цих видів насильства. Подолання таких відмінностей є важливим для розуміння того, якими є прояви насильства в повсякденному житті і якого роду допомоги потребують його жертви.

Визначенням гендерно-зумовленого насильства (gender-based violence) за міжнародними стандартами ООН є «будь-який акт гендерного насильства, який спричиняє або може призвести до фізичної, сексуальної чи психологічної шкоди чи страждань жінкам незалежно від того, відбувається це в громадському чи приватному житті». Однією з відмінностей цього визначення є відповідальність за скоєння правопорушень як щодо жінок, так і чоловіків [3].

Гендерне насильство також може стосуватися насильства, якого зазнають люди, які не відповідають гендерним вимогам. Важливо розпізнавати насильство щодо людей, які не відповідають гендерним вимогам, оскільки їхній доступ до допомоги може бути ускладнений. Крім того, уявлення про гендер дуже різняться в усьому світі, тому бінарність чоловіка і жінки, наявна в західному суспільстві, просто не завжди відповідає іншим культурам.

Насильство щодо жінок (violence against women) є більш специфічним, ніж гендерне насильство, оскільки воно стосується лише людей, які ідентифікують себе або представляють себе як жінки. Переважну більшість жертв гендерного насильства становлять саме жінки, тому масштаби гендерного насильства та насильства щодо жінок збігаються.

Поняття «насильство над жінками» можна використовувати замість гендерного насильства, коли необхідно спеціально підкреслити, що жінки становлять групу, що є найбільш постраждалою від гендерного насильства з погляду масштабу.

Під домашнім насильством (domestic violence) як у США, так і в багатьох інших країнах, розуміють насильство, що відбувається між інтимними партнерами. Як чоловіки, так і жінки можуть бути кривдниками або жертвами в контексті домашнього насильства. Однак поняття домашнього насильства є ширшим за партнерське насильство і охоплює насильство щодо інших людей, які живуть разом, зокрема дітей, братів і сестер або бабусь і дідусів.

Насильство з боку інтимного партнера (intimate partner violence) описує насильство, що відбувається між людьми, які перебувають у сексуальних або романтичних стосунках, та є більш конкретизованим поняттям, ніж домашнє насильство. Від гендерного насильства воно відрізняється тим, що насильство з боку інтимного партнера може відбуватися між партнерами однієї гендерної ідентичності, наприклад, у стосунках геїв чи лесбійок.

Фонд ООН у галузі народонаселення (UNFPA) працює над тим, щоб покласти край гендерному насильству до 2030 р., надаючи постраждалим від гендерного насильства медичну допомогу, юридичні послуги та психосоціальні консультації. UNFPA також виступає за надійний правовий захист жертв насильства там, де таких законів ще немає [4].

Іншими видами сексуального насильства є сексуальне насильство над дітьми (child sexual abuse), торгівля людьми (human trafficking).

У США передбачено кримінальну відповідальність за такі діяння в окресленій сфері:

1. Зґвалтування (rape). Зґвалтування у США зазвичай визначається як «сексуальний акт без згоди». Санкції можуть передбачати:

1) позбавлення волі. Термін може варіюватися від декількох років до довічного ув'язнення залежно від ступеня тяжкості злочину та обставин;

2) штрафи. Значні штрафи можуть бути призначені залежно від штату та обставин справи;

2. Сексуальний напад (sexual assault). Визначається як «будь-який сексуальний контакт без згоди, що не включає зґвалтування»;

3. Сексуальне домагання (sexual harassment) – «незаконні сексуальні дії або слова, що створюють вороже або образливе середовище» [5].

Крім того, у США жертви сексуального насильства можуть подавати до суду цивільні позови проти кривдників, щоб отримати компенсацію за завдану шкоду.

Отже, доходимо висновку, що у США введено більш жорсткі міри щодо осіб, які вчинили насильство.

Варто зазначити, що проблема насильства вражає своїми обсягами та виходить на міжнародний рівень. У кожній країні щодня відбуваються насильницькі дії, але заходи та нормативна база щодо його подолання є індивідуальними з огляду на особливості держави та навіть окремих регіонів, як, наприклад, у випадку США [3].

У цій країні існує низка законів, спрямованих на боротьбу з насильством проти жінок; основні з них:

– Закон про насильство в сім'ї (Violence Against Women Act), котрий надає фінансування програмам, що допомагають жертвам насильства в сім'ї, та покращує координацію між різними правоохоронними органами [4];

– Закон про сексуальні злочини (Sexual Offenses Act) – визначає різні види сексуальних злочинів, як-от зґвалтування, сексуальний напад, сексуальне домагання, сексуальна експлуатація;

– Закон про рівність (Equal Rights Amendment). Хоча він не був ратифікований, має на меті забезпечити рівність жінок і чоловіків у США.

У США діють державні інституції, що займаються питаннями гендерної рівності та боротьби з насильством, зокрема Міністерство охорони здоров'я та соціальних служб США та Національний центр зниклих та експлуатованих дітей, що працюють комплексно відповідно до міжнародних принципів викорінення насилля.

США виділяє значні кошти на програми боротьби з насильством, включно з підтримкою притулків, терапевтичним обслуговуванням та профілактичними програмами. Також діє програма освіти з питань насильства за ознакою статі, що спрямована на зміну ставлення до гендерних ролей та на просування рівності [6].

За даними статистики, у США в середньому за хвилину 24 людини стають жертвами зґвалтування, фізичного насильства або переслідування з боку інтимного партнера – загалом протягом одного року понад 12 млн жінок і чоловіків.

Майже 3 з 10 жінок (29 %) і 1 із 10 чоловіків (10 %) у США зазнавали зґвалтування, фізичного насильства та/або переслідування з боку партнера та повідомили, що це вплинуло на якість їхнього фізичного стану та життя.

Майже 15 % жінок і 4 % чоловіків у США отримали травми внаслідок насильства з боку інтимного партнера, що включало зґвалтування, фізичне насильство та/або переслідування з боку інтимного партнера.

Одна з 4 жінок (24,3 %) і 1 із 7 чоловіків (13,8 %) у віці 18 років і старше в США були жертвами жорстокого фізичного насильства з боку інтимного партнера протягом свого життя.

Понад 1 з 3 жінок (35,6 %) і 1 із 4 чоловіків (28,5 %) у США протягом свого життя зазнавали зґвалтування, фізичного насильства та/або переслідування з боку інтимного партнера.

Майже половина всіх жінок і чоловіків у США (48,4 % і 48,8 % відповідно) стикалися з психологічною агресією з боку інтимного партнера протягом свого життя.

Жінки віком від 18 до 24 років і від 25 до 34 років, як правило, зазнають найвищого рівня насильства з боку інтимного партнера.

Більшість жінок, які стали жертвами насильства з боку інтимного партнера, раніше були жертвами того самого правопорушника: 77 % жінок віком від 18 до 24 років, 76 % жінок віком від 25 до 34 років і 81 % жінок віком від 35 до 49 років.

За даними статистики щодо сексуального насильства, у США майже 1 з 5 жінок (18,3 %) і 1 із 71 чоловіка (1,4 %) були зґвалтовані протягом свого життя. Майже 1 з 10 жінок (9,4 %) протягом життя була зґвалтована інтимним партнером. Понад 80 % жінок, які зазнали зґвалтування, переслідування або фізичного насильства з боку інтимного партнера, повідомили про значні наслідки (короткострокові чи довготермінові), такі як травми чи симптоми посттравматичного стресового розладу; 35 % чоловіків повідомили про такий самий значний вплив досвіду зґвалтування, переслідування або фізичного насильства з боку інтимного партнера. Більш ніж половина (51,1 %) жінок, які стали жертвами зґвалтування, повідомили, що їх зґвалтував інтимний партнер; 40,8 % – що їх зґвалтував знайомий. Із-поміж жертв чоловічої статі 52,4 % повідомили, що їх зґвалтував знайомий; 15,1 % – що їх зґвалтував незнайомиць. За підрахунками, 13 % жінок і 6 % чоловіків зазнають сексуального примусу (небажаного сексуального проникнення після тиску нефізичним шляхом) протягом свого життя; 27,2 % жінок і 11,7 % чоловіків стикаються з небажаним статевим контактом.

Дані статистики щодо stalking свідчать про таке. Одна з 6 жінок (16,2 %) і 1 із 19 чоловіків (5,2 %) у США були жертвами переслідування в якийсь момент протягом свого життя, коли вони відчували страх або вірили, що вони (або хтось із їхніх близьких) будуть жертвами переслідування, поранені або вбиті. Дві третини (66,2 %) жінок стали жертвами переслідування з боку теперішніх або колишніх інтимних партнерів. Жертв із-поміж чоловіків переслідували переважно партнери (41,4 %) або знайомі (40 %). Найпоширенішою тактикою переслідування, з якою стикалися як жінки (78,8 %), так і чоловіки (75,9 %), які стали жертвами переслідування, були повторні небажані телефонні дзвінки, голосові чи текстові повідомлення. Згідно з підрахунками, 10,7 % жінок і 2,1 % чоловіків зазнали переслідувань із боку інтимного партнера протягом життя.

Статистика щодо дітей свідчить про те, що діти були свідками насильства майже в 1 із 4 (22 %) справ про насильство з боку інтимного партнера, поданих до судів штатів. Від 30 % до 60 % осіб, які вчинили насильство щодо інтимного партнера, також жорстоко поводяться з дітьми в сім'ї. 40 % дітей, які постраждали від жорстокого поводження, також повідомляють, що зазнавали домашнього насильства. Одне дослідження засвідчило, що діти, які зазнають насильства вдома, у 15 разів частіше зазнають фізичного та/або сексуального насильства, ніж у середньому в країні. Згідно з даними Консультативної ради США з питань жорстокого поводження з дітьми та зневаги домашнє насильство може бути єдиним основним передвісником смертельних випадків від жорстокого поводження з дітьми та зневаги в США.

Що стосується підлітків і молоді, то 9,4 % старшокласників повідомили, що їхні партнери навмисно били, ляпаси або завдавали фізичної шкоди протягом попередніх 12 місяців. Приблизно 1 з 5 жінок і 1 з 7 чоловіків, які зазнали зґвалтування, фізичного насильства та/або переслідування з боку інтимного партнера, вперше зазнали насильства з боку партнера у віці від 11 до 17 років. Понад чверть (28 %) чоловіків, які стали жертвами зґвалтування, були вперше зґвалтовані, коли їм було 10 років або менше. Приблизно 35 % жінок, які були зґвалтовані в неповнолітньому віці, також були зґвалтовані у дорослому віці, порівняно з 14 % жінок, які не мали раннього зґвалтування. Більшість (79,6 %) жінок, які стали жертвами зґвалтування, пережили перше зґвалтування у віці до 25 років, 42,2 % – у віці до 18 років. Один із 10 старшокласників минулого року зазнав фізичного насильства з боку партнера після знайомства. Більшість жінок (69 %) і чоловіків (53 %), які стали жертвами зґвалтування, фізичного насильства та/або переслідування з боку інтимного партнера, мали перший досвід насильства з боку інтимного партнера у віці до 25 років. 43 % студенток коледжу, які зустрічаються, повідомляють про насильницьку та образливу поведінку на побаченнях, зокрема про фізичне, сексуальне, цифрове, вербальне чи інше контрольоване насильство. Майже 1 з 3 студенток коледжу (29 %) стверджує, що стала жертвою жорстоких стосунків на побаченнях. 52 % студенток повідомили, що знають подругу, яка зазнавала жорстокої та образливої поведінки на побаченнях, включно з фізичним, сексуальним, цифровим, вербальним чи іншим контрольованим насильством. 57 % студентів коледжу, які повідомили, що зазнали насильства та жорстокого поводження на побаченнях, вказали, що це сталося в коледжі. 58 % студентів коледжу кажуть, що не знають, що робити, щоб допомогти людині, яка стала жертвою насильства

на побаченнях. 38 % студентів коледжу кажуть, що не знають, як отримати допомогу, якщо вони стали жертвою жорстокого поводження на побаченнях. Понад половина всіх студентів коледжу (57 %) вказує, що важко визначити насильство на побаченнях. 36 % студентів коледжів, які знайомляться з новими партнерами в Інтернеті, надали партнеру свій пароль від комп'ютера, електронної пошти чи соціальних мереж; ці студенти частіше зазнають зловживань цифровими побаченнями. Одна з 5 студенток коледжу зазнавала словесних образ від партнера; 1 з 6 студенток (16 %) зазнавала сексуального насильства під час зустрічей.

Жертви цифрового насильства та переслідувань мають вдвічі більше шансів стати жертвами фізичного або психологічного насильства, в 5 разів більше – сексуального насильства. Майже 1 із 10 підлітків, що перебуває у стосунках, повідомляє, що партнер втручається в його обліковий запис у соціальних мережах, що є найпоширенішою формою переслідувань або жорстокого поводження. Лише 1 із 5 постраждалих каже, що зазнав цифрового насильства чи переслідувань у школі під час уроків; більшість – поза межами території школи. Приблизно 84 % жертв зазнають психологічного насильства з боку своїх партнерів; половина зазнає фізичного насильства, а третина зазнає сексуального примусу. Лише 4 % жертв зазнають виключно цифрового насильства чи переслідувань. Соціальні медіа, текстові повідомлення та електронні листи є ще одним інструментом для заподіяння шкоди.

Викликають інтерес і статистичні дані щодо психічного здоров'я жертв насильства, отримані у США. Ті, хто вижив, мають у 3 рази більше шансів відповідати критеріям посттравматичного стресового розладу. Ті, хто вижив, мають у 2 рази більшу ймовірність розвитку симптомів депресії та втричі більшу – великої депресії. У таких людей втричі більше шансів вдатися до самоушкодження. Вони у 3 рази частіше мають суїцидальні думки і в 4 рази частіше намагаються вчинити самогубство. У них втричі більше шансів отримати діагноз тривожного розладу, у 6 разів більше шансів мати розлад, пов'язаний із вживанням психоактивних речовин.

Проведені у США статистичні дослідження охопили і зв'язок насильства зі сферою праці. Так, майже 33 % жінок, убитих на робочих місцях у США, стали жертвами нинішніх або колишніх інтимних партнерів. Майже 1 із 4 великих приватних підприємств повідомило про принаймні один випадок домашнього насильства, включно з погрозами та нападами. 44 % дорослих, які працюють повний робочий день у США, повідомили, що відчували наслідки домашнього насильства на своєму робочому місці; 21 % назвали себе жертвами насильства з боку інтимного партнера. За даними опитування, 64 % респондентів, які назвали себе жертвами домашнього насильства, зазначили, що насильство вплинуло на їхню працездатність. 57 % жертв домашнього насильства вказали, що їх відволікали; майже половина (45 %) боялися бути виявленими, а 2 з 5 боялися несподіваного візиту свого інтимного партнера (особисто або телефонним зв'язком). Майже дві третини керівників компаній (63 %) кажуть, що домашнє насильство є основною проблемою суспільства; 55 % вказують на його шкідливий вплив на продуктивність у своїх компаніях. 91 % працівників стверджують, що домашнє насильство негативно впливає на прибутки їхньої компанії. З цим погоджуються лише 43 % керівників компаній; 71 % керівників компаній не сприймають домашнє насильство як основну проблему в своїй компанії. Понад 70 % робочих місць у США не мають офіційної програми чи політики боротьби з насильством на робочому місці. Проблеми домашнього насильства призводять до майже 8 млн втрачених днів оплачуваної роботи щороку, що еквівалентно понад 32 000 штатних робочих місць. 96 % працюючих жертв домашнього насильства відчують проблеми на роботі через насильство.

Жінки в США мають в 11 разів більше шансів бути вбитими зі зброї, ніж жінки в інших країнах з високим рівнем доходу. Інтимних партнерів жінок частіше вбивають із вогнепальної зброї, ніж із усіх інших засобів разом узятих. Наявність зброї в ситуаціях домашнього насильства підвищує ризик вбивства для жінок на 500 %. Понад половина жінок, які загинули в результаті насильства з використанням зброї, були вбиті членами сім'ї або інтимними партнерами [7].

Правова система США для боротьби з домашнім насильством охоплює різні рівні та структури, основними з яких є:

1. Федеральний рівень:
 - а) закони та програми:

- Закон про насильство проти жінок (VAWA), згідно з яким фінансуються служби допомоги жертвам та програми запобігання насильству;
- Закон про захист жертв (VOCA), згідно з яким надається компенсація жертвам злочинів, зокрема домашнього насильства;
- Закон про безпеку дітей (CASA) – забезпечує ресурси для дітей, які стали жертвами домашнього насильства;

б) агентства:

- Міністерство юстиції США (DOJ). Відповідає за правоохоронну діяльність та судовий процес, включно з розслідуванням злочинів, пов'язаних із домашнім насильством;
- Федеральне бюро розслідувань (FBI). Розслідує насильство, що перетинає державні кордони;
- Національний центр статистики щодо кримінальних правопорушень (NCVS). Збирає та аналізує дані щодо домашнього насильства;
- Національна коаліція з боротьби з домашнім насильством (NCADV). Надає ресурси та підтримку для жертв та їхніх сімей;

2. Державний рівень:

а) закони:

- закони про домашнє насильство: кожен штат має власні закони щодо домашнього насильства, зокрема замовлення про захист та кримінальні закони;
- закони про зброю: деякі штати мають закони, що забороняють насильникам володіти зброєю;

б) агентства:

- організації правоохоронної діяльності. Поліція та шерифи в кожному штаті відповідають за розслідування та арешти, пов'язані з домашнім насильством;
- судові системи. Суди видають замовлення про захист, ведуть кримінальні справи та визначають покарання;
- державні агентства з соціального захисту – захищають дітей, які постраждали від домашнього насильства;

в) неурядові організації:

- центри кризової допомоги – надають тимчасове житло, консультації та інші послуги жертвам;
- коаліції з боротьби з домашнім насильством. Локальні організації, що надають ресурси та підтримку для жертв;

3. Місцевий рівень:

- місцеві правоохоронні органи. Відповідають за розслідування домашнього насильства в їхніх юрисдикціях;
- місцеві суди. Видають замовлення про захист, ведуть кримінальні справи та визначають покарання;
- місцеві агентства з соціального захисту. Забезпечують дітей, які постраждали від домашнього насильства;
- місцеві неурядові організації. Надають притулок, консультації та інші послуги жертвам;

4. Послуги жертвам: гарячі лінії, притулки, консультації, правова допомога.

Важливо розуміти, що структура правових суб'єктів щодо боротьби з домашнім насильством є багаторівневою та складною, але її мета – забезпечити безпеку та справедливість для жертв.

Додатковими ресурсами є Національний центр статистики щодо кримінальних правопорушень (NCVS), Національна коаліція з боротьби з домашнім насильством (NCADV), Міністерство юстиції США (DOJ) [8, с. 297].

Поліцейські органи на всій території США відповідають за розслідування домашнього насильства та надання допомоги жертвам. Проте не існує окремої «поліцейської організації», що спеціалізується виключно на домашньому насильстві. Зазвичай це завдання виконують:

1. Місцеві поліцейські департаменти. Більшість випадків домашнього насильства розслідують саме місцеві поліцейські департаменти відповідного міста або округу. Вони реагують на виклики, проводять розслідування, затримують підозрюваних, збирають докази і надають підтримку жертвам. Багато департаментів мають спеціальні відділи або програми, присвячені домашньому насильству, там працюють офіцери, що

спеціалізуються на цій сфері;

2. Шерифські департаменти. У сільській місцевості шерифські департаменти часто є основним правоохоронним органом, що відповідає за розслідування домашнього насильства;

3. Державні поліцейські. У деяких штатах державні поліцейські можуть розслідувати домашнє насильство, особливо у випадках, що перетинають межі юрисдикції або стосуються злочинів, що мають більш серйозний характер;

4. Спеціалізовані одиниці. Спеціалізовані одиниці з боротьби з домашнім насильством можуть існувати у великих містах або районах з високим рівнем домашнього насильства. Вони мають спеціальні знання та навички для роботи з жертвами, розслідування злочинів і співпраці з іншими організаціями [9].

Висновки. Отже, аналіз досвіду США у сфері протидії та запобігання насильству дозволяє сформулювати кілька важливих висновків щодо його використання для покращення правової та інституційної системи України.

Основні завдання передбачають одночасну роботу в кількох напрямках: законодавча підтримка, реабілітація жертв, освітні ініціативи та робота з кривдниками. В Україні доцільно створити цілісну стратегію боротьби з насильством, що включала б удосконалення законодавчої бази.

Важливим прикладом для наслідування є американський Акт про насильство проти жінок (VAWA), що забезпечує комплексний захист постраждалих і фінансування профілактичних заходів. В Україні слід розширити юридичні можливості для жертв насильства (наприклад, спростити процедуру отримання судових приписів про заборону наближення).

Для інтеграції зарубіжного досвіду Україні необхідно забезпечити посилення ролі судової та правоохоронної систем. США впровадили успішні ініціативи, наприклад, спеціалізовані суди з питань насильства, що дають можливість оперативно вирішувати конфлікти, пов'язані з домашнім насильством, і забезпечують професійну підготовку суддів. Також успішно функціонують програми обов'язкового навчання поліцейських, суддів та інших працівників правоохоронних органів для більш ефективного реагування на випадки насильства. Отже, в Україні необхідно створити спеціалізовані судові інституції для розгляду справ про домашнє насильство.

Важливим компонентом боротьби з насильством є робота з кривдниками. Так, у США діють програми управління гнівом та зміни поведінкових патернів, що допомагають знизити ризик повторних проявів насильства. В Україні такі програми лише починають впроваджуватись, тому потрібне масштабування реабілітаційних ініціатив для кривдників. Не менш необхідним є залучення психологів та соціальних працівників до роботи з такою категорією населення.

Для України ключовим завданням є адаптація цих механізмів до національного контексту та їх імплементація на всіх рівнях – від законодавчого до практичного. Це дозволить створити безпечне середовище для кожного громадянина та зменшити кількість випадків насильства в суспільстві.

Список використаних джерел

1. Проценко О. В. Забезпечення рівня захищеності осіб від проявів домашнього насильства. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2021. № 2 (111). С. 186–190.
2. Марценюк Л. В., Проценко О. В. Удосконалення сутності поняття «домашнє насильство». *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2023. № 2. С. 203–209.
3. Чоловіки проти насильства: досвід США. URL : <https://gender.at.ua/publ/3-1-0-173>.
4. Violence Against Women Act (VAWA). *National Domestic Violence Hotline*. URL : <https://www.thehotline.org/resources/violence-against-women-act-vawa/>.
5. What is gender-based violence (GBV)? *USA for UNFPA*. URL : <https://www.usaforunfpa.org/what-is-gender-based-violence-gbv/#:~:text=Slightly%20more%20than%201%20in,of%20youth%20victims%20know%20theirs>.
6. Domestic Violence Statistics. *National Domestic Violence Hotline*. URL : <https://www.thehotline.org/stakeholders/domestic-violence-statistics/>.
7. Predicting Domestic Violence: How and Why Police are Looking to Algorithms for Help. *HackerNoon*. URL : <https://hackernoon.com/predicting-domestic-violence-how-and-why-police-are-looking-to-algorithms-for-help>.
8. Продан Т. Протидія домашньому насильству: досвід зарубіжних країн. *Юридичний*

Надійшла до редакції 02.12.2024

Прийнято до опублікування 06.12.2024

References

1. Protsenko, O. V. (2021) Zabezpechennia ravnosti zakhyschenosti osib vid proiaviv domashnoho nasylstva [Ensuring the level of protection of individuals from manifestations of domestic violence]. *Naukovyi visnyk Dnipropetrovskoho derzhavnoho universytetu vnutrishnikh sprav*. № 2 (111), pp. 186–190. [in Ukr.].
2. Martseniuk, L. V., Protsenko, O. V. (2023) Udoshkonalennia sutnosti poniattia «domashnie nasylstvo» [Improving the essence of the concept of «domestic violence»]. *Naukovyi visnyk Dnipropetrovskoho derzhavnoho universytetu vnutrishnikh sprav*. № 2, pp. 203–209. [in Ukr.].
3. Choloviky proty nasylstva: dosvid SSHA [Men against violence: the experience of the USA]. URL : <https://gender.at.ua/publ/3-1-0-173>. [in Ukr.].
4. Violence Against Women Act (VAWA). *National Domestic Violence Hotline*. URL : <https://www.thehotline.org/resources/violence-against-women-act-vawa/>.
5. What is gender-based violence (GBV)? USA for UNFPA. URL : <https://www.usaforunfpa.org/what-is-gender-based-violence-gbv/#:~:text=Slightly%20more%20than%201%20in,of%20youth%20victims%20know%20theirs>.
6. Domestic Violence Statistics. *National Domestic Violence Hotline*. URL : <https://www.thehotline.org/stakeholders/domestic-violence-statistics/>.
7. Predicting Domestic Violence: How and Why Police are Looking to Algorithms for Help. *HackerNoon*. URL : <https://hackernoon.com/predicting-domestic-violence-how-and-why-police-are-looking-to-algorithms-for-help>.
8. Prodan, T. (2021) Protydiia domashnomu nasylstvu: dosvid zarubizhnykh krain [Combating domestic violence: the experience of foreign countries]. *Yurydychnyi naukovyi elektronnyi zhurnal*. № 8, pp. 296–298. URL : http://www.lsej.org.ua/8_2021/69.pdf. [in Ukr.].
9. Police Response to Violence Against Women – VAW. IACP. URL : <https://www.theiacp.org/projects/police-response-to-violence-against-women-vaw>.

ABSTRACT

Olena Protsenko. Experience of foreign countries of combating and preventing violence (on the example of the United States). The presented study analyzes foreign experience in combating and preventing violence, as well as legal regulation of this area using the example of the USA.

Different types of violence are considered, such as: gender-based violence, domestic violence and violence against women. It is emphasized that these terms convey similar concepts and are often used as synonyms, however, there are a number of important differences between them.

Given the experience of the USA in combating violence, it is emphasized that the effectiveness of such activities depends on a holistic approach that combines legislative initiatives, support for victims, rehabilitation of perpetrators and active participation of civil society.

It is noted that, taking into account foreign experience, Ukraine should expand legal opportunities for victims of violence (for example, simplify the procedure for obtaining court orders prohibiting contact); ensure the strengthening of the role of the judicial and law enforcement systems, in particular, create specialized judicial institutions to consider cases of domestic violence; develop rehabilitation initiatives for perpetrators, involve psychologists and social workers in working with them.

Keywords: gender-based violence, domestic violence, violence against women, offender, victim, sexual violence, foreign experience.